

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA

5. října 2000 (*)

„Směrnice 98/43/ES – Reklama a sponzorství ve prospěch tabákových výrobků – Právní základ – Článek 100a Smlouvy o ES (nyní po změně článek 95 ES)“

Ve věci C-376/98,

Spolková republika Německo, zastoupená C.-D. Quassowskim, Regierungsdirektor na spolkovém ministerstvu financí, jako zmocněncem, ve spolupráci s J. Sedemundem, advokátem v Berlíně, Spolkové ministerstvo financí, Referat EC2, Graurheindorfer Strasse 108, D-53117 Bonn,

žalobkyně,

proti

Evropskému parlamentu, zastoupenému C. Pennerou, vedoucím divize právní služby, a N. Lorenzem, členem téhož útvaru, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku, v Generálním sekretariátu Evropského parlamentu, Kirchberg,

a

Radě Evropské unie zastoupené R. Gosalbem Bonem, ředitelem právní služby, A. Feeney a S. Marquardtem, členy téhož útvaru, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku u A. Morbilli, generálního ředitele právních věcí Evropské investiční banky, 100, boulevard Konrad Adenauer,

žalovaným,

podporovaným

Francouzskou republikou, původně zastoupenou J.-M. Dobellem, zástupcem ředitele právních záležitostí ministerstva zahraničních věcí, a R. Loosli-Surrans, chargé de mission na stejném ředitelství, poté K. Rispal-Bellanger, náměstkyní ředitele stejného ředitelství a R. Loosli-Surrans, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku, v sídle velvyslanectví Francie, 8 B, boulevard Joseph II,

Finskou republikou, zastoupenou H. Rotkirchem a T. Pynnä, valtiasiamiehet, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku v sídle velvyslanectví Finska, 2, rue Heinrich Heine,

Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska, zastoupeným M. Ewing, Treasury Solicitor's Department, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s N. Painesem, QC, s adresou pro účely doručování v Lucemburku v sídle velvyslanectví Spojeného království, 14, boulevard Roosevelt,

a

Komisi Evropských společenství, zastoupenou I. Martínez del Peral a U. Wölkerem, členy právní služby, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku u C. Gómez de la Cruze, člena téhož útvaru, Centre Wagner, Kirchberg,

vedlejšími účastníky,

jejímž předmětem je zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/43/ES ze dne 6. července 1998 o sblížení právních a správních předpisů členských států ve vztahu k reklamě na tabákové výrobky a sponzorství tabákových výrobků (Úř. věst. L 213, s. 9),

SOUDNÍ DVŮR,

ve složení G. C. Rodríguez Iglesias, předseda, J. C. Moitinho de Almeida (zpravodaj), D. A. O. Edward, L. Sevón a R. Schintgen, předsedové senátů, P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, A. La Pergola, J.-P. Puissochet, P. Jann, M. Ragnemalm, M. Wathelet a F. Macken, soudci,

generální advokát: N. Fennelly,

vedoucí soudní kanceláře: H. von Holstein, zástupce vedoucího kanceláře, a L. Hewlett, rada

s přihlédnutím ke zprávě k jednání,

po vyslechnutí řečí účastníků řízení na jednání konaném dne 12. dubna 2000, na kterém byla Spolková republika Německo zastoupena C.-D. Quassowskim, ve spolupráci s J. Sedemundem, Parlament C. Pennerou a N. Lorenzem, Rada R. Gosallo Bonem, A. Feeneyem a S. Marquardtem, Francouzská republika R. Loosli-Surrans, Finská republika T. Pynnä, Spojené království Velké Británie a Severního Irska G. Amodeo, Treasury Solicitor's Department, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s profesorem R. Cranstonem, QC, MP, Her Majesty's Solicitor General for England & Wales, a N. Painesem a Komise I. Martínez del Peral a U. Wölkerem,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 15. června 2000,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Návrhem doručeným kanceláři Soudního dvora dne 19. října 1998 se Spolková republika Německo domáhala podle článku 173 Smlouvy o ES (nyní po změně článků 230 ES) zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/43/ES ze dne 6. července 1998 o sblížení právních a správních předpisů členských států ve vztahu k reklamě na tabákové výrobky a sponzorství tabákových výrobků (Úř. věst. L 213, s. 9, dále jen „směrnice“).
- 2 Usneseními předsedy Soudního dvora ze dne 30. dubna 1999 bylo Francouzské republice, Finské republice, Spojenému království Velké Británie a Severního Irska a Komisi Evropských Společenství povoleno vstoupit do řízení na podporu návrhových žádání Evropského parlamentu a Rady Evropské unie.
- 3 Směrnice byla přijata na základě čl. 57 odst. 2 Smlouvy o ES (nyní po změně čl. 47 odst. 2 ES), článku 66 Smlouvy o ES (nyní článek 55 ES) a článku 100a Smlouvy o ES (nyní po změně článku 95 ES).
- 4 Směrnice ve svém článku 2 stanoví:
„Pro účely této směrnice se rozumí:
 1. ‚tabákovými výrobky‘ veškeré výrobky určené ke kouření, šňupání, nasávání nebo žvýkání, pokud jsou i jen částečně vyrobeny z tabáku;
 2. ‚reklamou‘ jakákoliv forma obchodního sdělení s cílem nebo přímým či nepřímým účinkem propagace tabákového výrobku, včetně reklamy, která konkrétně nezmiňuje tabákový výrobek, ale snaží se obejít zákaz reklamy použitím obchodních firem, ochranných známek, symbolů nebo jiných charakteristických rysů tabákových výrobků;
 3. ‚sponzorstvím‘ jakýkoliv veřejný nebo soukromý příspěvek na akci nebo činnost s cílem nebo přímým či nepřímým účinkem propagace tabákového výrobku;
 4. ‚prodejnou tabáku‘ jakékoliv místo, ve kterém jsou na prodej tabákové výrobky.“

5 Podle článku 3 směrnice:

„1. Aniž je dotčena směrnice 89/552/EHS, jsou ve Společenství zakázány všechny formy reklamy a sponzorství.

2. Odstavec 1 nebrání členským státům v tom, aby povolily užívání obchodní firmy, které bylo před 30. červencem 1998 v dobré víře užíváno jak pro tabákové výrobky, tak pro jiné zboží a služby prodávané nebo nabízené určitým podnikem nebo různými podniky za účelem reklamy na toto zboží a služby.

Tato obchodní firma však může být použita pouze způsobem znatelně odlišeným od způsobu užívaného pro tabákový výrobek bez jakéhokoli dalšího charakteristického rysu již použitého pro tabákový výrobek.

3. a) Členské státy zajistí, že na žádném tabákovém výrobku nebude obchodní firma, ochranná známka, symbol nebo jiný charakteristický rys jakéhokoli jiného výrobku nebo služby, pokud již daný tabákový výrobek nebyl ve spojení s danou obchodní firmou, ochrannou známkou, symbolem nebo jiným charakteristickým rysem prodáván v den uvedený v čl. 6 odst. 1;

b) Zákaz uvedený v odstavci 1 nesmí být obcházen v souvislosti s žádným výrobkem nebo službou uvedenou na trh nebo nabízenou na trhu od data uvedeného v čl. 6 odst. 1 s použitím obchodních firem, ochranných známek, symbolů a dalších charakteristických rysů již použitých pro tabákový výrobek.

Za tímto účelem musí být obchodní firma, ochranná známka, symbol nebo jakýkoliv jiný charakteristický rys výrobku nebo služby prezentovány způsobem znatelně odlišeným od způsobu použitého pro tabákový výrobek.

4. Je zakázána jakákoliv distribuce zdarma, jejímž účelem nebo přímým nebo nepřímým účinkem je propagace tabákového výrobku.

5. Tato směrnice se nevztahuje:

- na sdělení určená výlučně profesionálům v oblasti obchodu s tabákem,
- na prezentaci tabákových výrobků nabízených k prodeji a uvádění jejich cen v prodejnách s tabákem,
- na reklamu zaměřenou na zákazníky v zařízeních určených pro prodej tabákových výrobků a na jejich výlohy nebo, v případě zařízení prodávajících celý sortiment zboží nebo služeb, na místa určená k prodeji tabákových výrobků a na prodejny, které v Řecku podléhají zvláštnímu systému, podle něhož jsou udělovány licence ze sociálních důvodů („periptera“),
- na prodej publikací obsahujících reklamu na tabákové výrobky, které jsou vydávány a tištěny v třetích zemích, pokud tyto publikace nejsou především určeny pro trh ve Společenství.“

6 Podle článku 4 směrnice:

„Členské státy zajistí odpovídající a účinné prostředky zajištění a sledování provádění vnitrostátních opatření přijatých podle této směrnice. Tyto prostředky mohou zahrnovat ustanovení, podle nichž mohou osoby nebo organizace s oprávněným zájmem podle vnitrostátních právních předpisů na stažení reklamy neslučitelné s touto směrnicí zahájit soudní řízení proti takové reklamě nebo na takovou reklamu upozornit správní subjekt příslušný rozhodovat o stížnostech nebo zahájit příslušné soudní řízení.“

7 Článek 5 směrnice stanoví:

„Tato směrnice nebrání členským státům v tom, aby v souladu se Smlouvou stanovily přísnější požadavky týkající se reklamy nebo sponzorství tabákových výrobků, které budou považovat za nutné

k zaručení ochrany zdraví jednotlivců.“

8 Podle článku 6 směrnice:

„1. Členské státy přijmou právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 30. července 2001. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.

Přijímají-li členské státy tato opatření, musí v nich být učiněn odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob, jakým má být tento odkaz učiněn, si určí členské státy.

2. Členské státy sdělí Komisi znění hlavních ustanovení vnitrostátního práva, která přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

3. Členské státy mohou odložit provádění čl. 3 odst. 1:

- na dobu jednoho roku ve vztahu k tisku,
- na dobu dvou let ve vztahu ke sponzorství.

Ve výjimečných případech a z řádných důvodů mohou členské státy dále povolovat existující sponzorství akcí a činností organizovaných na světové úrovni po období tří let končící nejpozději 1. října 2006 za předpokladu, že:

- částky věnované na sponzorství budou během přechodného období klesat,
- budou zavedena dobrovolná omezující opatření k omezení viditelnosti reklamy na daných akcích a při daných činnostech.“

9 Na podporu své žaloby se Spolková republika Německo dovolává sedmi žalobních důvodů vycházejících ze skutečnosti, že článek 100a Smlouvy nezakládá adekvátní právní základ pro směrnici, z porušení čl. 57 odst. 2 a článku 66 Smlouvy, z porušení zásady proporcionality, z porušení zásady subsidiarity, z porušení základních práv, z porušení článků 30 a 36 Smlouvy o ES (nyní po změně článku 28 ES a 30 ES) a z porušení článku 190 Smlouvy o ES (nyní článek 253 ES).

10 Žalobkyně a žalovaní se domnívají, že jejich důvody vztahující se k článku 100a se týkají výkladu čl. 57 odst. 2 a článku 66 Smlouvy.

11 Je tedy třeba posoudit všechny žalobní důvody vycházející z nesprávné volby článku 100a, čl. 57 odst. 2 a článku 66 Smlouvy jako právního základu směrnice.

K žalobním důvodům vycházejícím z nesprávné volby právního základu

Argumenty účastníků řízení

12 Žalobkyně se domnívá, že článek 100a Smlouvy nezakládá odpovídající právní základ pro směrnici, přičemž se opírá současně o charakteristické rysy trhu reklamy na tabákové výrobky a o analýzu článku 100a.

13 Zaprvé, pokud jde o charakteristické rysy trhu reklamy na tabákové výrobky, žalobkyně tvrdí, že reklama na tabákové výrobky je v podstatě činností, jejíž účinky nepřesahují státní hranice každého členského státu.

14 V tomto směru poukazuje, že reklama na tabákové výrobky je sice často koncipována na úrovni výrobce, ale konkrétní prezentace reklamního nosiče pro spotřebitele vyplývá ze strategie zaměřené na zvláštnosti každého trhu. Forma, kterou konkrétně přebírá reklama, hudební doprovod, výběr barev, jakož i ostatní prvky reklamních produktů přizpůsobené kulturní specifitě vlastní každému členskému státu, jsou určovány na vnitrostátní úrovni.

- 15 Pokud jde o tzv. „stacionární“ reklamní nosiče, jako jsou plakáty, kino a nosiče, užívané v odvětví zvaném „Horeca“ (hotely, restaurace, kavárny), jako jsou slunečníky a popelníky, jedná se o zboží, které se ve vzájemném obchodu mezi členskými státy prakticky nevyskytuje a které až do této chvíle nepodléhalo žádným omezením. Z daňových důvodů je reklamní praxe obsahující bezplatnou distribuci rovněž omezena na vnitrostátní trhy.
- 16 Co se týká tzv. „mobilních“ reklamních nosičů, z ekonomického hlediska je významný jedině tisk. Časopisy a deníky sice tvoří nosiče reklamy na tabákové výrobky, ale obchodování s časopisy a deníky v rámci Společenství je velmi slabé. Procentní podíl časopisů vyvážených do ostatních členských zemí je výrazně nižší než 5 %. Pokud jde o deníky, ty jsou pro šíření tohoto typu reklamy využívané mnohem méně než časopisy. V roce 1997 byl v Německu podíl reklamy na tabákové výrobky na celkovém příjmu deníků z reklamy pouze 0,04 %.
- 17 Malý objem přeshraničního obchodu s tiskem vysvětluje to, že tento obchod nebyl předmětem zábrany ze strany členských států, které vnitrostátnímu tisku zakazují přijímat reklamu na tabákové výrobky. Belgické a irské zákony výslovně povolují dovoz tiskového zboží obsahujícího takovou reklamu a žádosti o zákaz tohoto dovozu u francouzských soudů byly bezvýsledné.
- 18 Pokud jde o tzv. „diverzifikační“ produkty, které jsou předmětem čl. 3 odst. 2 směrnice, žalobkyně tvrdí, že nepřesnost tohoto ustanovení může dát podnět k různým výkladům obsahujícím nové překážky obchodu. V každém případě směrnice nepředpokládá doložku o volné výměně zabrahující členskými státy, které nevyužívají možnosti nabízené tímto ustanovením, aby bránily uvádění do oběhu výrobků pocházejících z členských států, které této možnosti využily.
- 19 Co se týče služeb poskytovaných reklamními agenturami, žalobkyně tvrdí, že činnost, která spočívá ve vypracování centralizovaných reklamních strategií, jakož i duševní práce, kterou reklama předpokládá, nespadá do působnosti směrnice. Článek 2 bod 2 směrnice totiž definuje reklamu pouze jako účinné užití reklamních prostředků zaměřené na spotřebitele.
- 20 Pokud jde o sponzorství, vztahy mezi sponzorem a organizátorem se jednak projevují většinou ve vnitrostátním měřítku, protože obě strany jsou obvykle usazeny ve stejném členském státě. A navíc, i kdyby tomu tak nebylo, neexistuje žádná zábrana sponzorství vyplývající z vnitrostátních legislativ, protože poskytnutí reklamních ploch na místě události je realizováno místně. Kromě toho přenos televizního vysílání sponzorované akce také nepodléhá překážkám.
- 21 Co se týče narušení hospodářské soutěže vyplývajícího z rozdílů mezi jednotlivými vnitrostátními legislativami, žalobkyně tvrdí, že se zřetelem k prvnímu bodu odůvodnění směrnice není cílem směrnice vyloučit takováto narušení hospodářské soutěže v odvětví tabákového průmyslu.
- 22 Pokud jde o výrobce reklamních produktů, ti působí přes státní hranice pouze v zanedbatelné míře a neexistuje mezi nimi žádný konkurenční vztah z toho důvodu, že strategie reklamy tabáku jsou orientovány především vnitrostátně. A pokud jde o tisk, dovezené zboží nevstupuje do hospodářské soutěže s místními tištěnými médii a v žádném případě nedosáhne v cílovém státě podílu na trhu, který by bylo možno považovat za významný.
- 23 Zadruhé, co se týče analýzy článku 100a Smlouvy, žalobkyně především uplatňuje, že tento článek uděluje pravomoc zákonodárci Společenství k harmonizaci vnitrostátních právních předpisů, pokud je to nezbytné k podpoře vnitřního trhu. Prostá zmínka o tomto článku v bodech odůvodnění přijatého aktu nestačí, neboť jinak by byl znemožněn jakýkoli soudní přezkum volby článku 100a jako právního základu. Je třeba, aby akt skutečně přispíval ke zlepšení vnitřního trhu.
- 24 V projednávané věci však tomu tak není. Vzhledem k tomu, že jediná přípustná reklama, to znamená reklama uskutečňovaná v prodejních místech, představuje pouze 2 % výdajů tabákového průmyslu na reklamu, směrnice fakticky znamená úplný zákaz této reklamy. Následkem toho je, že místo aby podporovala obchod v oblasti nosičů reklamy na tabákové výrobky a volné poskytování služeb v této oblasti, směrnice tyto svobody téměř úplně ruší. Dále podle žalobkyně vytváří směrnice nové překážky obchodu, které dříve neexistovaly. Zákaz reklamy na trhu tabákových výrobků tak téměř znemožňuje dovoz a uvádění do oběhu nových výrobků a vede ke stagnaci obchodu mezi státy.

- 25 Pokud jde o otázku, zda harmonizace sledovaná směrnicí byla nezbytná k odstranění narušení hospodářské soutěže, žalobkyně k předchozím úvahám o trhu reklamy na tabákové výrobky dodává, že směrnice mimo jiné vytváří narušení hospodářské soutěže, která se dosud na jiných trzích, než na kterých působí tabákový průmysl, nevyskytovala.
- 26 To je případ tzv. diverzifikačních produktů, na něž odkazuje čl. 3 odst. 2 směrnice. Toto ustanovení obsahuje podmínky natolik omezující, že podniky, které tyto produkty vyrábějí, budou muset buď své závody zavřít, nebo nést vysoké dodatečné náklady, což by mohlo vést k rozsáhlým přesunům tržních podílů ve prospěch konkurentů.
- 27 Zajisté, jak vyplývá z judikatury Soudního dvora, oprávněným cílem sblížení právních předpisů může být předcházení budoucích překážek obchodu vyplývajících z rozdílného vývoje jednotlivých vnitrostátních právních předpisů. Směrnice však pouze do budoucna s konečnou platností zavádí nové překážky obchodování.
- 28 Pokud jde o další směrnice, které jsou založeny na článku 100a Smlouvy a zakazují určité činnosti, žalobkyně tvrdí, že tyto akty se liší od napadené směrnice. Zákaz klamně reklamy tak usiluje o podporu přeshraničního obchodu tím, že zaručuje poctivou reklamu na úrovni Společenství; stejně tak zákaz užívání součástí produktů, výrobních postupů nebo forem uvádění do oběhu škodlivých zdravotně usiluje o vytvoření vnitřního trhu pro příslušné produkty tím, že jim umožňuje, aby byly vyráběny, uváděny do oběhu nebo spotřebovávány bez zdravotních rizik.
- 29 Žalobkyně rovněž tvrdí, že volba článku 100a jako právního základu by měla být možná pouze v případě, kdy jde o znatelné překážky základních svobod a narušení hospodářské soutěže. V tomto směru připomíná, že judikaturu Soudního dvora vztahující se k článkům 30 a 36 Smlouvy, podle které tato ustanovení zakazují i minimální překážky obchodu, nelze použít obdobně na oblast, kde se jedná o vymezení pravomocí mezi Společenstvím a členskými státy. Kdyby zákonodárce Společenství mohl harmonizovat vnitrostátní právní předpisy i při absenci znatelného vlivu na vnitřní trh, bylo by možné přijmout směrnice v jakékoli oblasti a soudní přezkum dodržování článku 100a by se stal zbytečným.
- 30 Tento výklad článku 100a Smlouvy nachází krom toho podporu v judikatuře Soudního dvora (rozsudky ze dne 18. března 1980, Komise v. Itálie, 91/79, Recueil, s. 1099, bod 8, a ze dne 11. června 1991, Komise v. Rada, zvaný „Kysličník titaničitý“, C-300/89, Recueil, s. I-2867, bod 23).
- 31 Úvahy žalobkyně shrnuté v bodech 13 až 22 tohoto rozsudku přitom podle ní prokazují neexistenci znatelných překážek obchodu s reklamními nosiči pro tabákové výrobky a volnému poskytování služeb reklamními agenturami, jakož i absenci citelných narušení hospodářské soutěže mezi nimi.
- 32 Nakonec žalobkyně tvrdí, že použití článku 100a není možné, nespočívá-li „těžiště“ opatření v podpoře vnitřního trhu, ale v ochraně veřejného zdraví.
- 33 Podle ustálené judikatury se Společenství nemůže opírat o článek 100a, je-li harmonizace podmínek trhu uvnitř Společenství pouze vedlejším účinkem aktu, který má být přijat (rozsudky ze dne 4. října 1991, Parlament v. Rada, C-70/88, Recueil, s. I-4529, bod 17; ze dne 17. března 1993, Komise v. Rada, C-155/91, Recueil, s. I-939, bod 19; ze dne 28. června 1994, Parlament v. Rada, C-187/93, Recueil, s. I- 2857, bod 25, a ze dne 12. listopadu 1996, Spojené království v. Rada, C-84/94, Recueil, s. I- 5755, bod 45).
- 34 Přitom jak proces vzniku směrnice, tak i rozbor jejího obsahu a jejího cíle prokazují, že „těžištěm“ tohoto aktu je ochrana veřejného zdraví.
- 35 Pokud jde o výše uvedený rozsudek Kysličník titaničitý, žalobkyně poznamenává, že napadená směrnice se liší od směrnice, o kterou se jednalo v uvedeném rozsudku. Podle ní byly totiž ve věci Kysličník titaničitý politika životního prostředí a realizace vnitřního trhu sledovány na stejné úrovni a každý z těchto cílů Společenství měl svůj vlastní právní základ, a to článek 130r Smlouvy o ES, (nyní po změně článek 174 ES) a článek 100a Smlouvy, umožňující harmonizaci vnitrostátních právních úprav. To však není případ projednávané věci, kde politika veřejného zdraví je „těžištěm“ směrnice

a opatření k harmonizaci v této oblasti jsou čl. 129 odst. 4 první odrážkou Smlouvy o ES (nyní po změně čl. 152 odst. 4 první pododstavec ES) výslovně zakázány.

- 36 Parlament, Rada a vedlejší účastníci řízení, kteří je podporují, soudí, že směrnice byla platně přijata na základě článku 100a Smlouvy, přičemž se opírají jednak o existenci vnitřního trhu v odvětví reklamy na tabákové výrobky, a jednak o rozbor článku 100a.
- 37 Parlament, Rada a Komise tvrdí, že v odvětví reklamy na tabákové výrobky existuje vnitřní trh, ve kterém jsou reklamní kampaně často centralizovány a realizovány reklamními agenturami podnikajícími ve Společenství. Uplatňování reklamních strategií a zvolených reklamních námětů se sice děje na vnitrostátní úrovni, avšak volba námětů, výběr symbolů, log a ostatních prvků se odehrávají na přeshraniční úrovni, kde jsou i nabízeny a zasahují spotřebitele ve více členských státech.
- 38 Co se týče odvětví „Horeca“, Rada tvrdí, že i když účinek reklamy je omezen na místní veřejnost, stejné reklamní nosiče mohou být využity ve více členských státech, protože užívaným jazykem je často angličtina.
- 39 Pokud jde o bezplatnou distribuci, Parlament a Rada zdůrazňují přeshraniční stránky této reklamní formy, která se začleňuje do reklamní koncepce definované a realizované jednotným způsobem pro určitou značku. Parlament dodává, že její zákaz je odůvodněn nezbytností čelit obcházení právní úpravy.
- 40 Volný oběh časopisů, zejména časopisů, které letecké společnosti dávají k dispozici svým cestujícím na letech mezi státy Společenství, jakož i novin, vydávaných v jednom členském státě a obíhajících v dalších členských státech, které obsahují reklamu na tabákové výrobky, může být také narušen na základě stávajících rozdílů v právních předpisech.
- 41 Co se týče diverzifikačních produktů, Parlament a Rada poukazují na to, že na rozdíl od tvrzení žalobkyně je čl. 3 odst. 2 směrnice přesně vymezeným ustanovením a musí být vykládán v tom smyslu, že jeden členský stát nemůže bránit uvádění na trh produktu legálně uvedeného na trh v jiném členském státě, který využil možnosti, kterou mu nabízí toto ustanovení.
- 42 Parlament a Rada tvrdí, že sponzorství obsahuje také přeshraniční prvky. V tomto směru připomínají, že užití reklamní nosiče při sponzorovaných akcích, jako jsou vozidla, oblečení pilotů a tabule postavené podél okruhu, nepřitahují pouze místní veřejnost. V každém případě je podle Rady dostatečné k vytvoření přeshraničního kontextu to, aby sponzor a sponzorovaný podnik byly usazeny v různých členských státech.
- 43 Parlament, Rada a Komise konečně zdůrazňují, že vzhledem k rozdílnostem mezi vnitrostátními právními předpisy nemohou reklamní agentury vytvářet a nabízet jednotné reklamní koncepce na úrovni Společenství.
- 44 Podle nich bylo na základě článku 100a Smlouvy možno přijmout směrnici, která díky sblížení legislativních ustanovení vytvoří jednotný rámec pro reklamu na tabákové výrobky na vnitřním trhu.
- 45 V tomto ohledu Parlament, Rada a Komise tvrdí, že pravomoc udělená tímto ustanovením Radě není nezbytně zaměřena jen na liberalizaci obchodu, ale i na regulaci trhu. To vysvětluje, že směrnice obsahující určité zákazy mohly být přijímány na základě článku 100a.
- 46 Směrnice Rady 92/41/EHS ze dne 15. května 1992, kterou se mění směrnice 89/622/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států ve věci označování tabákových výrobků etiketami (Úř. věst. L 158, s. 30), tak zakazuje uvádění tabáků k ústní konzumaci na trh a směrnice Rady 91/339/EHS ze dne 18. června 1991, kterou se pojednáte mění směrnice 76/769/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se omezení uvádění na trh a používání některých nebezpečných látek a přípravků (Úř. věst. L 186, s. 64; Zvl. vyd. 13/10, s. 298), obsahuje úplný zákaz látek v ní uvedených.

- 47 Ve věci reklamy, směrnice, jako je směrnice Evropského Parlamentu a Rady 97/55/ES ze dne 6. října 1997, kterou se mění směrnice 84/450/EHS o klamavé reklamě tak, aby zahrnovala srovnávací reklamu (Úř. věst. L 290 s.18; Zvl. vyd. 15/03, s. 365), a směrnice Rady 92/28/EHS ze dne 31. března 1992 o reklamě na humánní léčiva (Úř. věst. L 113, s. 13), také nemají za cíl liberalizaci obchodu. Tato poslední směrnice obsahuje zejména široké zákazy reklamy, zejména zákaz reklamy na léky, pro které nebylo vydáno povolení pro jejich uvádění na trh podle práva Společenství (čl. 2 odst. 1), a na léky, které mohou být vydány pouze na lékařský předpis (čl. 3 odst. 1 první odrážka).
- 48 Parlament, Rada a Komise zmiňují rovněž další směrnice, které obsahují určité dílčí zákazy, jako zákaz televizní reklamy na tabákové výrobky [směrnice Rady 89/552/EHS ze dne 3. října 1989 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání (Úř. věst. L 298, s. 23; Zvl. vyd. 06/01, s. 224)], jakož i opatření mající nepřímou vazbu na základní svobody, jako jsou ta, která se vztahují k letnímu času [sedmá směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/21/ES ze dne 30. května 1994, obsahující ustanovení k letnímu času (Úř. věst. L 64, s.1)] nebo k přístupu do mezinárodní telefonní sítě ve Společenství [rozhodnutí Rady 92/264/EHS ze dne 11. května 1992 o přijetí společného předčísli pro přístup do mezinárodní telefonní sítě ve Společenství (Úř. věst. L 137, s. 21)].
- 49 Použití článku 100a Smlouvy není omezeno na případy, kdy legislativní rozdílnosti vytvářejí skutečně překážky základních svobod nebo narušují hospodářskou soutěž. Jak Soudní dvůr uvedl ve svém rozsudku ze dne 13. července 1995, Španělsko v. Rada (C-350/92, Recueil, s. I-1985, bod 33), stačí, aby rozdílnosti mezi právními řády členských států vytvářely riziko narušení základních svobod. Použití článku 100a je možné dokonce i za účelem předcházení rozdílnému vývoji vnitrostátních právních předpisů vedoucím k novým narušením (výše uvedený rozsudek Španělsko v. Rada, bod 35).
- 50 Pokud jde o argument předložený žalobkyní, podle kterého je použití článku 100a jako právního základu možné pouze v případě, kdy legislativní rozdílnosti vytvářejí znatelné překážky obchodu nebo znatelně narušují hospodářskou soutěž, tvrdí Rada, že toto vymezení, vycházející z práva hospodářské soutěže nemůže být použito v oblasti článku 100a. Vymezení pravomocí se musí řídit objektivními a všeobecnými kritérii.
- 51 Komise dále tvrdí, že se v projednávaném případě jedná o skutečné narušení hospodářské soutěže. V tomto ohledu poukazuje na to, že vzhledem k existujícím rozdílnostem v právních předpisech nemají reklamní agentury stejné šance dosahovat zisků podle svého místa sídla nebo trhu, na kterém vykonávají svou činnost. V případě prosté tolerance vůči novinám a periodikům ostatních členských států, navzdory omezujícím předpisům vztahujícím se na tisk daného členského státu, dojde k narušení hospodářské soutěže v tomto členském státě.
- 52 Jedná-li se o sponzorství, mají takovéto rozdílnosti vliv na volbu místa, kde jsou organizovány akce sponzorované výrobci tabáku, což vede k významným hospodářským důsledkům, jestliže se jedná o sportovní soutěže, jako jsou závody Formule 1.
- 53 Konečně výrobci a prodejci tabákových výrobků nemají stejné konkurenční podmínky k ovlivnění své pozice na trhu. V členských státech s omezujícími právními předpisy mohou totiž hospodářské subjekty udržet nebo zlepšit svou pozici na trhu pouze hospodářskou soutěží v oblasti cen.
- 54 K argumentu žalobkyně, podle kterého ochrana veřejného zdraví tvoří „těžiště“ směrnice, uvádí Parlament, Rada a Komise, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, že základním prvkem, o který je vhodné se opřít pro posuzování volby právního základu aktu, je právě znění dotyčného aktu. Z formulace a umístění třetího a čtvrtého bodu odůvodnění směrnice přitom vyplývá, že ochrana zdraví osob představuje její cíl, sledovaný v kontextu s ustanoveními čl. 100a odst. 3 a 4 Smlouvy, ale že není jejím hlavním cílem.
- 55 Stejně tak druhý bod odůvodnění a článek 5 směrnice tím, že uznávají právo členských států přijímat k zajištění ochrany veřejného zdraví přísnější ustanovení, než jsou ustanovení stanovená směrnicí, rovněž jasným způsobem prokazují vedlejší a podřízenou povahu požadavku ochrany zdraví osob.
- 56 Komise v tomto směru poznamenává, že velký význam ochrany veřejného zdraví ve směrnici lze vysvětlit tím, že je hlavním, či dokonce jediným cílem vnitrostátních opatření, která jsou předmětem

harmonizace, ale že v rámci této směrnice se tento cíl stává vedlejším.

- 57 Parlament, Rada a Komise konečně tvrdí, že skutečnost, že směrnice ukládá široký zákaz reklamy na tabákové výrobky, vyplývá z povinnosti uložené čl. 100a odst. 3 Smlouvy vycházet z vysoké úrovně ochrany zdraví osob i z nezbytnosti předcházet riziku obcházení tohoto zákazu.
- 58 Podle vlády Spojeného království žalobkyně neprávem tvrdí, že směrnice je nesprávně založena na článku 100a Smlouvy z toho důvodu, že jejím hlavním cílem není odstranění překážek obchodu s reklamními nosiči a poskytování odpovídajících služeb, ale ochrana zdraví osob.
- 59 V tomto směru připomíná, že podle judikatury Soudního dvora se volba právního základu aktu musí opírat o objektivní prvky, které mohou být předmětem soudního přezkumu, zejména o takové prvky, jako je účel a obsah aktu.
- 60 Tato vláda se přitom domnívá, že směrnice objektivně sleduje neoddělitelným způsobem cíle spojené s ochranou lidského zdraví i další cíle spojené s odstraňováním rozdílů v podmínkách hospodářské soutěže a liberalizací mezinárodního obchodu. Přístup žalobkyně usilující o určení, který z těchto cílů je nejdůležitější, je nejen v rozporu s objektivním kritériem stanoveným Soudním dvorem, ale je rovněž neproveditelný.
- 61 Vláda Spojeného království tvrdí, že článek 100a Smlouvy dává pravomoc Radě a Parlamentu, aby přijaly opatření, jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu, a domnívá se, že tak je tomu i v projednávané věci.
- 62 Podle této vlády k tomu, aby opatření bylo platně založené na článku 100a, není nezbytné prokazovat, že jeho účinkem je zvýšení objemu přeshraničního obchodu. Stačí, aby toto opatření odstraňovalo nerovnosti v podmínkách hospodářské soutěže.
- 63 Směrnice se přitom zaměřuje na odstraňování narušení hospodářské soutěže nejen na reklamním trhu, ale i na trhu tabákových výrobků tím, že harmonizuje podmínky, za nichž mohou výrobci své výrobky propagovat. Harmonizuje též podmínky, za kterých mohou být kulturní a sportovní akce sponzorovány tabákovým průmyslem.
- 64 V tomto ohledu vláda Spojeného království zdůrazňuje, že profesionální sportovní kluby představují vzájemně si konkurující podniky a že podmínky této hospodářské soutěže budou dotčeny, pokud kluby různých členských států nebudou moci přijímat stejné finanční prostředky od tabákového průmyslu, který je zvláště nakloněn sponzorovat sportovní události, aby tím bojoval se skutečností, že tyto výrobky jsou spojovány se špatným zdravím.
- 65 Tato vláda dodává, že podle judikatury Soudního dvora může být akt přijat, aby předjímal přijetí nesourodých vnitrostátních pravidel obsahujících rizika překážek obchodu. Současná situace tolerance vůči publikacím obsahujícím reklamu na tabákové výrobky se může vzhledem k vývoji stále přísnějších vnitrostátních předpisů změnit. Existuje tudíž riziko nárůstu překážek obchodu, jejichž odstranění je cílem směrnice.
- 66 K argumentu žalobkyně, podle kterého je použití článku 100a Smlouvy možné pouze v případě znatelných překážek základních svobod nebo znatelných narušení hospodářské soutěže, vláda Spojeného království tvrdí, že takové vymezení nelze provést podle žádného přesně stanoveného kritéria.
- 67 Tato vláda zdůrazňuje, že výklad článku 100a, který navrhuje, je potvrzen judikaturou Soudního dvora, podle které směrnice, která se omezuje na zákaz určitých činností za účelem odstranění narušení hospodářské soutěže, může být na základě tohoto článku přijata (výše uvedený rozsudek Kysličník titaničitý).
- 68 Francouzská vláda se domnívá, že směrnice byla na základě článku 100a Smlouvy přijata platně. V tomto ohledu uplatňuje argumenty vycházející z precedenčních legislativních případů týkajících se harmonizace v odvětví veřejného zdraví, z judikatury Soudního dvora k článku 129 Smlouvy a konečně z právního základu zvoleného pro nové probíhající práce v oblasti harmonizace.

- 69 Pokud jde o precedenční legislativní případy, odkazuje tato vláda na směrnice o farmaceutických výrobcích, počínaje směrnicí Rady 65/65/EHS ze dne 26. ledna 1965 o sblížení právních a správních předpisů týkajících se farmaceutických přípravků (Úř. věst. 1965, 22 s. 369) až po směrnici Rady 90/220/EHS ze dne 23. dubna 1990 o úmyslném šíření geneticky pozměněných organismů v životním prostředí (Úř. věst. L 117, s.15), jakož i na směrnici Rady 76/768/EHS ze dne 27. července 1976 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se kosmetických výrobků (Úř. věst. L 262, s. 169; Zvl. vyd. 13/03, s. 285). V těchto směrnicích existuje účel ochrany veřejného zdraví společně s cílem volného pohybu výrobků a odstranění narušení hospodářské soutěže a nikdo nepopíral platnost jejich ustanovení, jež harmonizují vnitrostátní předpisy v oblasti veřejného zdraví.
- 70 Co se týče judikatury Soudního dvora vztahující se k článku 129 Smlouvy, francouzská vláda cituje rozsudky ze dne 5. května 1998, Spojené království v. Komise (C180/96, Recueil, s. I-2265), a ze dne 4. dubna 2000, Komise v. Rada (C-269/97, Recueil, s. I-2257), ve kterých Soudní dvůr upřesnil, že požadavky ve věci ochrany zdraví osob jsou součástí ostatních politik Společenství, a zejména politiky vnitřního trhu.
- 71 Konečně tato vláda poznamenává, že právním základem návrhu směrnice o sblížení právních a správních předpisů členských států ve věci výroby, prezentace a prodeje tabákových výrobků je článek 100a Smlouvy. Kromě toho byla zahájena jednání v rámci Světové zdravotnické organizace zejména za účelem uzavření protokolu o reklamě na tabákové výrobky. Právním základem mandátu uděleného Komisi k účasti na tomto jednání je přitom článek 228 Smlouvy o ES (nyní po změně článek 300 ES).
- 72 Finská vláda tvrdí, že vzhledem k překážkám obchodu a narušením hospodářské soutěže způsobeným rozdíly mezi vnitrostátními právními předpisy mohla být směrnice platně přijata na základě článku 100a Smlouvy.
- 73 V tomto směru zdůrazňuje přeshraniční prvky reklamního trhu, jakož i sponzorství ve prospěch tabákových výrobků, kterých se dovolává Parlament, Rada a Komise, a dodává, že internacionalizace tohoto trhu je zesílena elektronickou komunikací, zejména reklamou prostřednictvím internetu. Využíváním komunikačních prostředků, jako je televize, proniká reklama na tabákové výrobky úspěšně do členských států, ve kterých je zakázána. V členském státě, jako je Finsko, kde je přímá reklama na tabákové výrobky zakázána již od roku 1976, tak určité studie ukazují, že například v roce 1996 sportovní programy vysílané na třech vnitrostátních televizních kanálech zahrnovaly během jednoho měsíce čtyři hodiny reklamy na takovéto výrobky.
- 74 Finská vláda rovněž zmiňuje narušení hospodářské soutěže v odvětví tabákových výrobků a sponzorství. Tento způsob marketingu, který je nedostupný pro malé podniky, vytváří situace nerovnosti neslučitelné se společným trhem.
- 75 Co se týče významu ochrany zdraví ve směrnici, je argumentace finské vlády v podstatě stejná jako argumentace Parlamentu, Rady a Komise shrnutá v bodech 54 až 57 tohoto rozsudku.

Posouzení Soudního dvora

Volba článku 100a, čl. 57 odst. 2 a článku 66 Smlouvy jako právního základu a její soudní přezkum

- 76 Směrnice se týká sblížení právních a správních předpisů členských států ve vztahu k reklamě na tabákové výrobky a sponzorství tabákových výrobků. Jedná se o vnitrostátní opatření z velké části inspirovaná cíli politiky veřejného zdraví.
- 77 Článek 129 odst. 4 první odrážka Smlouvy přitom vylučuje jakoukoli harmonizaci právních a správních předpisů členských států, jejichž cílem je ochrana a zlepšování lidského zdraví.
- 78 Toto ustanovení však neznamená, že harmonizační opatření přijatá na základě jiných ustanovení Smlouvy nemohou mít dopad na ochranu lidského zdraví. Článek 129 odst. 1 třetí pododstavec ostatně stanoví, že požadavky ve věci ochrany zdraví jsou součástí ostatních politik Společenství.

- 79 Využití jiných článků Smlouvy jako právního základu však nelze použít k obcházení výslovného vyloučení jakékoli harmonizace vyjádřeného v čl. 129 odst. 4 prvním pododstavci Smlouvy.
- 80 Sbližování vnitrostátních předpisů v oblasti reklamy a sponzorství tabákových výrobků stanovené směrnicí bylo v projednávané věci provedeno na základě článku 100a, čl. 57 odst. 2 a článku 66 Smlouvy.
- 81 Článek 100a odst. 1 Smlouvy uděluje Radě pravomoc k tomu, aby postupem podle článku 189b Smlouvy o ES (nyní po změně článek 251 ES) po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem přijímala opatření ke sbližování ustanovení právních a správních předpisů členských států, jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu.
- 82 Podle čl. 3 písm. c) Smlouvy o ES [nyní po změně čl. 3 odst. 1 písm. c) ES] se vnitřní trh vyznačuje odstraněním překážek volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu mezi členskými státy. Článek 7a Smlouvy o ES (nyní po změně článek 14 ES), který stanoví opatření, jež budou přijata za účelem vytvoření vnitřního trhu, ve svém odstavci 2 upřesňuje, že tento trh zahrnuje prostor bez vnitřních hranic, ve kterém je v souladu s ustanoveními této smlouvy zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu.
- 83 Z výkladu těchto ustanovení v jejich vzájemném spojení vyplývá, že opatření uvedená v čl. 100a odst. 1 Smlouvy jsou určena ke zlepšení podmínek vytvoření a fungování vnitřního trhu. Vykládat tento článek v tomto smyslu, že dává zákonodárci Společenství obecnou pravomoc k regulaci vnitřního trhu, by bylo nejen v rozporu se samotným zněním výše uvedených ustanovení, ale rovněž neslučitelné se zásadou zakotvenou v článku 3b Smlouvy o ES (nyní článek 5 ES), podle níž jsou pravomoci Společenství pravomocemi svěřenými.
- 84 Krom toho musí být předmětem aktu přijatého na základě článku 100a Smlouvy skutečně zlepšení podmínek pro vytvoření a fungování vnitřního trhu. Postačovalo-li by pouhé zjištění rozdílů mezi vnitrostátními právními úpravami, jakož i abstraktního rizika vzniku překážek základních svobod nebo narušení hospodářské soutěže, která z nich mohou vyplynout, k odůvodnění volby článku 100a jako právního základu, mohl by se stát soudní přezkum dodržování tohoto právního základu zcela neúčinným. Soudní dvůr by pak nemohl vykonávat funkci, která mu náleží podle článku 164 Smlouvy o ES (nyní článek 220 ES), a sice zajišťovat dodržování práva při výkladu a provádění Smlouvy.
- 85 Při přezkumu dodržování právního základu podle článku 100a tak musí Soudní dvůr ověřovat, zda akt, jehož platnost je zpochybňována, skutečně sleduje cíle dovolávané zákonodárcem Společenství (viz zejména výše uvedený rozsudek Španělsko v. Rada, body 25 až 41, a rozsudek ze dne 13. května 1997, Německo v. Parlament a Rada, C-233/94, Recueil, s. I-2405, body 10 až 21).
- 86 Je pravda, jak již to Soudní dvůr uvedl v bodě 35 výše uvedeného rozsudku Španělsko v. Rada, že použití článku 100a jako právního základu je možné za účelem předcházení vzniku budoucích překážek obchodu vyplývajících z různorodého vývoje vnitrostátních právních předpisů. Vznik takovýchto překážek však musí být pravděpodobný a účelem předmětného opatření musí být jejich prevence.
- 87 Předchozí úvahy se vztahují i na výklad čl. 57 odst. 2 Smlouvy ve spojení s článkem 66 Smlouvy, který se odvolává výslovně na opatření určená k usnadnění přístupu k činnostem v oblasti služeb a výkonu těchto činností. Účelem těchto ustanovení je totiž také udělení pravomoci zákonodárci Společenství, aby přijal opatření určená ke zlepšení fungování vnitřního trhu.
- 88 Krom toho, jakmile jsou podmínky pro použití článku 100a, čl. 57 odst. 2 a článku 66 jako právního základu splněny, nelze zákonodárci Společenství zabránit v tom, aby se opřel o tento právní základ z toho důvodu, že ochrana veřejného zdraví je určující při volbě, kterou je nutno učinit. Naopak, čl. 129 odst. 1 třetí pododstavec stanoví, že požadavky v oblasti ochrany zdraví jsou součástí ostatních politik Společenství a čl. 100a odst. 3 vyžaduje výslovně, aby při provádění harmonizace byla zaručena vysoká úroveň ochrany zdraví osob.
- 89 Je tedy třeba ověřit, zda se zřetelem k výše uvedeným skutečnostem mohla být směrnice přijata na základě článku 100a, čl. 57 odst. 2 a článku 66 Smlouvy.

Směrnice

- 90 V prvním bodě odůvodnění směrnice konstatuje zákonodárce Společenství existenci rozdílů mezi vnitrostátními právními úpravami v oblasti reklamy a sponzorství tabákových výrobků a poukazuje na to, že jelikož tato reklama i sponzorství překračují hranice členských států, mohou tyto rozdíly vytvářet překážky volnému pohybu výrobků, které jsou nosiči těchto činností, a volnému poskytování služeb v této oblasti, jakož i vést ke vzniku narušení hospodářské soutěže, a tím být překážkou fungování vnitřního trhu.
- 91 Podle druhého bodu odůvodnění směrnice je třeba tyto překážky odstraňovat a za tím účelem sblížit pravidla upravující reklamu a sponzorství tabákových výrobků, a přitom ponechat členským státům možnost stanovovat za určitých podmínek požadavky, které považují za nezbytné k zajištění ochrany zdraví osob.
- 92 Směrnice ve svém čl. 3 odst. 1 zakazuje všechny formy reklamy nebo sponzorství tabákových výrobků a ve svém čl. 3 odst. 4 každou bezplatnou distribuci, jejímž účelem nebo účinkem je propagovat tyto výrobky. Mimo působnost směrnice však zůstávají sdělení mezi profesionály v oblasti obchodu s tabákem, reklama v zařízeních určených pro prodej tabákových výrobků a reklama na tabákové výrobky v publikacích, které jsou vydávány a tištěny v třetích zemích, pokud tyto publikace nejsou především určeny pro trh ve Společenství (čl. 3 odst. 5).
- 93 Od 30. července 1998 zakazuje směrnice i užívání téže obchodní firmy jak pro tabákové výrobky, tak pro jiné zboží a služby, s výjimkou zboží a služeb, u nichž byla tato firma užívána zároveň i pro tabákové výrobky již před tímto datem a pro které je užívání této firmy nadále povoleno za určitých podmínek (čl. 3 odst. 2). Od 30. července 2001 tabákové výrobky nebudou smět nést obchodní firmu, ochrannou známku, symbol nebo jiný charakteristický rys jakéhokoliv jiného výrobku nebo služby, pokud již daný tabákový výrobek nebyl ve spojení s danou obchodní firmou, ochrannou známkou, symbolem nebo jiným charakteristickým rysem prodáván před tímto datem [čl. 3 odst. 3 písm. a)].
- 94 Směrnice podle svého článku 5 nezasahuje do možnosti členských států stanovit při dodržení Smlouvy přísnější požadavky týkající se reklamy nebo sponzorství tabákových výrobků, které budou považovat za nutné k zaručení ochrany zdraví osob.
- 95 Jde tedy třeba ověřit, zda směrnice skutečně přispívá k odstraňování překážek volného pohybu zboží a služeb, jakož i k potlačování narušení hospodářské soutěže.

Odstraňování překážek volného pohybu zboží a služeb

- 96 Je třeba připustit, že z důvodu rozdílů existujících mezi vnitrostátními právními předpisy v oblasti reklamy na tabákové výrobky, překážky volného pohybu zboží nebo služeb existují nebo se mohou pravděpodobně objevit.
- 97 Pokud jde například o časopisy, obrázkové časopisy a noviny obsahující reklamu na tabákové výrobky, je pravda, že jak žalobkyně ukázala, v současné době neexistuje v členských státech zakazujících tuto reklamu žádná překážka dovozu takových tiskovin. Avšak vzhledem k vývoji vnitrostátních předpisů směrem ke stále přísnějším omezením reklamy na tabákové výrobky, který odpovídá přesvědčení, že tato reklama vyvolává znatelné zvýšení konzumace tabákových výrobků, je pravděpodobné, že se tyto překážky volného pohybu tiskovin v budoucnosti objeví.
- 98 Článek 100a Smlouvy by tedy v zásadě mohl umožnit přijetí směrnice zakazující reklamu na tabákové výrobky v časopisech, v obrázkových časopisech a novinách za účelem zajištění volného pohybu těchto tiskovin, obdobně jako u směrnice 89/552, která zakazuje ve svém článku 13 televizní reklamu na tabákové výrobky, aby tak podpořila volný přenos televizních programů.
- 99 Avšak pro většinu forem reklamy na tabákové výrobky platí, že jejich zákaz vyplývající z čl. 3 odst. 1 směrnice nelze odůvodnit nezbytností odstraňovat překážky volného pohybu reklamních nosičů nebo služeb v oblasti reklamy. To je případ zejména zákazu reklamy na plakátech, slunečnicích, popelnících a dalších předmětech užívaných v hotelích, restauracích a kavárnách, stejně jako zákazu reklamních

zpráv v kině, což jsou všechno zákazy, které nijak nepřispívají k usnadnění obchodu s příslušnými výrobky.

- 100 Akt přijatý na základě článku 100a, čl. 57 odst. 2 a článku 66 Smlouvy může zajisté zahrnovat ustanovení, která nepřispívají k odstraňování překážek základních svobod, pokud jsou nezbytná k tomu, aby bylo možno zamezit obcházení určitých zákazů majících takovýto cíl. Je však zjevné, že co se týče zákazů uvedených v předchozím bodě tomu tak není.
- 101 Krom toho směrnice nezajišťuje volný pohyb výrobků, které jsou v souladu s jejími ustanoveními.
- 102 Na rozdíl od toho, co tvrdí Parlament a Rada, nelze v tomto ohledu čl. 3 odst. 2 směrnice týkající se diverzifikačních produktů vykládat v tom smyslu, že jsou-li podmínky stanovené směrnicí splněny, mohou se tyto výrobky, jejichž obchodování je povoleno jedním členským státem, volně pohybovat i v ostatních členských státech, a to i v těch státech, v nichž jsou zakázány.
- 103 Podle článku 5 směrnice si totiž členské státy při dodržování Smlouvy zachovávají svou pravomoc stanovit přísnější požadavky týkající se reklamy nebo sponzorství tabákových výrobků, které budou považovat za nutné k zaručení ochrany zdraví osob.
- 104 Směrnice navíc neobsahuje žádnou doložku zakotvující volný pohyb zboží odpovídajícího jejím ustanovením, na rozdíl od jiných směrnic ponechávajících členským státům možnost přijmout přísnější opatření k ochraně obecného zájmu [viz zejména čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 90/239/EHS ze dne 17. května 1990 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se maximálního obsahu dehtu v cigaretách (Úř. věst. L 137, s. 36) a čl. 8 odst. 1 směrnice Rady 89/622/EHS ze dne 13. listopadu 1989 o sblížení právních a správních předpisů členských států ve věci opatřování tabákových výrobků etiketami (Úř. věst. L 359, s. 1)].
- 105 Za těchto podmínek je namístě konstatovat, že zákonodárce Společenství se k přijetí směrnice na základě článku 100a, čl. 57 odst. 2 a článku 66 Smlouvy nemůže opřít o nezbytnost odstranění překážek volného pohybu reklamních nosičů a služeb.

Odstranění narušení hospodářské soutěže

- 106 V rámci přezkumu legality směrnice přijaté na základě článku 100a Smlouvy ověřuje Soudní dvůr, zda narušení hospodářské soutěže, která má akt odstranit, jsou znatelná (výše uvedený rozsudek Kysličník titaničitý, bod 23).
- 107 Bez takového požadavku by byla pravomoc zákonodárce Společenství prakticky neomezená. Vnitrostátní předpisy se totiž často liší, pokud jde o podmínky k výkonu činností, které upravují, což se přímo nebo nepřímo odráží v podmínkách hospodářské soutěže mezi dotyčnými podniky. Z toho vyplývá, že vykládat článek 100a, stejně jako čl. 57 odst. 2 a článek 66 Smlouvy v tom smyslu, že se zákonodárce Společenství může opírat o tyto články za účelem odstranění minimálních narušení hospodářské soutěže, by bylo neslučitelné se zásadou již připomenutou v bodě 83 tohoto rozsudku, podle které pravomoci Společenství jsou pravomocemi svěřenými.
- 108 Je tedy třeba ověřit, zda směrnice skutečně přispívá k odstraňování znatelných narušení hospodářské soutěže.
- 109 Co se týče zaprvé reklamních agentur a výrobců reklamních nosičů, podniky usazené na území členských států, které méně omezují reklamu na tabákové výrobky, jsou jistě zvýhodněny z hlediska úspor z rozsahu a z hlediska nárůstu zisků. Účinky těchto výhod na hospodářskou soutěž jsou však vzdálené a nepřímé a nepředstavují narušení, která by bylo možno označit za znatelná. Nejsou srovnatelné s narušeními hospodářské soutěže vyvolanými takovými rozdíly ve výrobních nákladech, jaké vedly zákonodárce Společenství zejména k přijetí směrnice Rady 89/428/EHS ze dne 21. června 1989 stanovící způsoby harmonizace programů omezujících a v budoucnu zcela vylučujících znečištění způsobené odpady průmyslu kysličníku titaničitého (Úř. věst. L 201, s. 56).
- 110 Je pravda, že stávající rozdíly mezi některými předpisy v oblasti reklamy na tabákové výrobky mohou způsobit znatelná narušení hospodářské soutěže. Jak uplatnila Komise, finská vláda a vláda Spojeného

království, zákaz sponzorství v určitých členských státech a jeho povolení v jiných členských státech vyvolává přemísťování zejména některých sportovních závodů, což se významně odrazí v podmínkách hospodářské soutěže podniků spojených s takovými akcemi.

- 111 Taková narušení hospodářské soutěže, jež by mohla odůvodnit použití článku 100a Smlouvy s cílem zakázat určité formy sponzorství, však neumožňují použít tento právní základ pro takový všeobecný zákaz reklamy, jaký stanoví směrnice.
- 112 Zadruhé, co se týká narušení hospodářské soutěže na trhu tabákových výrobků, je nutno konstatovat, aniž by bylo nezbytné zaujmout stanovisko k otázce vznesené žalobkyní, podle níž směrnice na takováto narušení hospodářské soutěže nepamatuje, že ani v tomto odvětví nemá směrnice takovou povahu, jež by umožnila odstranit znatelná narušení hospodářské soutěže.
- 113 Je sice pravda, jak již uvedla Komise, že výrobci a prodejci tabákových výrobků se musí uchýlit k hospodářské soutěži v oblasti cen, aby působili na své postavení na trhu v členských státech s omezujícími právními předpisy. Takováto okolnost však nepředstavuje narušení hospodářské soutěže, ale pouze omezení způsobů hospodářské soutěže, které se vztahuje stejně na všechny hospodářské subjekty v těchto členských státech. Široce pojatým zákazem reklamy na tabákové výrobky směrnice takové omezení způsobů hospodářské soutěže do budoucna zevšeobecňuje, neboť ve všech členských státech omezuje prostředky, které mají hospodářské subjekty k dispozici pro vstup na trh nebo pro udržení se na trhu.
- 114 Za těchto podmínek je namístě konstatovat, že k přijetí směrnice na základě článku 100a, čl. 57 odst. 2 a článku 66 Smlouvy se zákonodárce Společenství nemůže opírat o nezbytnost odstranit narušení hospodářské soutěže, a to ani v odvětví reklamy, ani v odvětví tabákových výrobků.
- 115 Vzhledem ke všem předchozím úvahám nelze takové opatření, jakým je daná směrnice, přijmout na základě článku 100a, čl. 57 odst. 2 a článku 66 Smlouvy.
- 116 Za těchto podmínek je namístě mít za to, že žalobní důvody vycházející ze skutečnosti, že článek 100a, čl. 57 odst. 2 a článek 66 Smlouvy nepředstavují náležitý právní základ pro směrnici, jsou opodstatněné.
- 117 Jak bylo uvedeno v bodech 98 a 111 tohoto rozsudku, článek 100a Smlouvy by umožňoval přijetí směrnice zakazující určité formy reklamy a sponzorství tabákových výrobků. Avšak vzhledem k všeobecné povaze zákazu reklamy a sponzorství tabákových výrobků stanoveného směrnicí by částečné zrušení této směrnice znamenalo změnu ustanovení směrnice provedenou Soudním dvorem. Taková změna však přísluší zákonodárci Společenství. Není tedy možné, aby Soudní dvůr tuto směrnici zrušil jen částečně.
- 118 Protože žalobní důvody vycházející z nesprávné volby článku 100a, čl. 57 odst. 2 a článku 66 Smlouvy jako právního základu byly uznány opodstatněnými, není namístě zkoumat ostatní žalobní důvody, kterých se žalobkyně dovolává. Směrnice se zrušuje jako celek.

Náklady řízení

- 119 Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu se účastník řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Spolková republika Německo požadovala náhradu nákladů řízení a Parlament ani Rada neměly ve věci úspěch, je namístě posledně uvedeným uložit náhradu nákladů řízení. Francouzská republika, Finská republika, Spojené království a Komise ponese vlastní náklady řízení podle čl. 69 odst. 4 jednacího řádu.

Z těchto důvodů Soudní dvůr rozhodl takto:

- 1) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/43/ES ze dne 6. července 1998 o sblížení právních a správních předpisů členských států ve vztahu k reklamě na tabákové výrobky a sponzorství tabákových výrobků se zrušuje.**

2) Evropskému parlamentu a Radě Evropské unie se ukládá náhrada nákladů řízení. Francouzská republika, Finská republika, Spojené království Velké Británie a Severního Irsku a Komise Evropských Společenství ponosou vlastní náklady řízení.

Rodríguez Iglesias Moitinho
de Almeida

Edward

Sevón Schintgen

Kapteyn

Gulmann La Pergola
Puissochet

Jann

Ragnemalm Wathelet Macken

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 5. října 2000.

Vedoucí soudní kanceláře

Předseda

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias

Podpisy.

* Jednací jazyk: němčina.